DELE AF FORMUERET – VINTEREKSAMEN 2011/12

Opgave nr. 1: Aftaleret

Alf Ask ejede antikvitetsforretningen »Antique« i København. I »Antique«, hvis årlige omsætning var på 2 mio. kr., var der kun én ansat: »Vicesalgschef« Bo Bryld.

Den 10. januar 2011 indkøbte Alf en antik, blå vase med indsleben blomsterornamentik. Alf og Bo var enige om, at vasen kunne stamme fra zar Nikolaj II's hof, hvilket ville gøre den særdeles kostbar. Bos kæreste, kunsthistoriker Clara Cold, der ofte hentede Bo i butikken efter fyraften, kom undervejrs med dette.

Den 1. februar 2011 så Clara i avisen, at den berømte russiske kunstkender Igor Kempsky gæstede København for at promovere sin nye bog om »Vinterpaladsets kunstskatte«. Clara udtænkte nu en plan, så Bo kunne tjene 15.000 kr. og få råd til at give hende det guldarmbånd, hun havde plaget om at få i Valentinsgave: Først ville hun opnå Kempskys underskrift i et eksemplar af hans nye bog; dernæst ville hun eftergøre underskriften på et engelsksproget »Certificate«, som hun selv havde fabrikeret, og som bekræftede, at vasen i »Antique« stammede fra zar Nikolaj II's hof.

Endnu samme dag fik Clara af Alf lov til at låne den antikke vase, og planen blev udført. Da Clara den 3. februar 2011 tilbageleverede vasen til Alf og Bo, overgav hun dem sit hjemmelavede »Certificate« for vasens oprindelse. Alf og Bo havde ikke grund til at ane uråd. Clara overtalte nu Alf til at sætte vasen til salg for 150.000 kr., og således at Bo skulle have en provision på 10 %. Alf, der ellers havde meddelt Bo totalforbud mod at afgive ægtheds- eller oprindelsesgarantier, erklærede, at Bo denne gang kunne afgive en garanti for vasens oprindelse i forbindelse med et salg.

Den 5. februar 2011 indfandt Ditte Dam sig i »Antique«, hvor hun straks fattede interesse for den antikke vase. Bo, der var alene i forretningen, forklarede, at vasen stammede fra zar Nikolaj II's hof og fremviste vasens »Certificate« for hende. Ditte erklærede, at hun ville købe, hvis hun også fik en garanti for oprindelsen. Bo udfærdigede derpå sålydende erklæring, som han straks overgav til Ditte:

> »5. februar 2011. Undertegnede Bo Bryld, vicesalgschef i »Antique«, garanterer hermed, at den antikke, blå vase, som fru Dam har erhvervet for 150.000 kr. dags dato, stammer fra zar Nikolaj II's hof. Bo Bryld«.

Den følgende dag – den 6. februar 2011 – overførte Ditte 150.000 kr. til »Antique« og fik udleveret vasen af Alf, der straks udbetalte 15.000 kr. til Bo, som samme dag spillede alle pengene op på galopbanen. På Valentinsdag, den 14. februar 2011, fik Clara en enkelt rød rose af Bo. For at hævne sig opsøgte den hvidglødende Clara nu Ditte og fortalte en løgnehistorie om, at Alf og Bo bevidst havde snydt Ditte.

Snart kom hele begivenhedsforløbet for en dag. Der blev indhentet en sagkyndig erklæring, som fastslog, *at* vasen ville have været 175.000 kr. værd, hvis den havde stammet fra zar Nikolaj II's hof, *men at* dette ikke var tilfældet, *og at* vasen derfor var værdiløs. Ditte anlagde sag imod Alf og krævede en erstatning på 175.444 kr., da vasen skulle have været 175.000 kr. værd, og da hun havde haft udgifter på 444 kr. ved aftalens indgåelse. Alf var indstillet på at tilbagebetale de modtagne 150.000 kr., hvad enten han fik den værdiløse vase retur eller ej, men han ville ikke betale nogen form for erstatning, heller ikke for de påståede udgifter på 444 kr., som han dog ikke ville bestride størrelsesmæssigt. Alf hævdede, *at* garantien efter sin ordlyd var afgivet af Bo personligt, *at* Bo ikke, heller ikke i kraft af sin stilling, havde fuldmagt til at afgive nogen garanti på Alfs vegne, *og at* der i øvrigt forelå ugyldighed. Under retssagen blev der fra ANTIBRAS – Antikvitetshandlernes Branche-Sammenslutning – indhentet sålydende responsum om rækkevidden af stillingsfuldmagter:

> »Der foreligger ingen sædvane for, at ekspedienter i antikvitetsforretninger kan afgive garantier for ægthed, oprindelse og lign. Det kan kun den ansvarlige indehaver. I større forretninger (min. omsætning på 20 mio./år og min. 5 ansatte) kan dog også en ansat med titel af »salgschef« afgive sådanne garantier. Om andre stillingsbetegnelser har ingen sædvaner fæstnet sig«.

Hverken Alf og Ditte bestred rigtigheden af svaret fra ANTIBRAS. Hvorledes er retsstillingen imellem Alf og Ditte?

Løsningseksempel til opgave nr. 1: Aftaleret

1. Er garantien afgivet af Bo personligt eller på Alfs vegne?
Efter ordlyden forpligter garantien ikke Alf, men Bo selv. Det er Bo, der er den undertegnede, der garanterer. Efter hele sammenhængen er der dog ingen tvivl om, at både Bo og – vigtigere – Ditte har opfattet det sådan, at garantien afgives på forretningsindehaverens vegne. Garantien afgives i tilknytning til et køb af en genstand i forretningen, og den afgives af en ansat i forretningen. Af selve garantiteksten fremgår også både forretningens navn og den ansattes stillingsbetegnelse.

Konklusion: Garantien skal forstås som en garanti, der forpligter Alf – ikke Bo.

2. Er Alf forpligtet af garantien ifølge reglerne om stillingsfuldmagt?
Grænserne for Bos stillingsfuldmagt følger af »lov eller sædvane«, jf. AFTL § 10, stk. 2. Da der ikke er nogen lov på området, bliver det afgørende, om der findes en sædvane.

Alfs forretning er en mindre forretning, da dens omsætning er på 2 mio. kr. om året, og da der kun er én ansat. Efter indholdet af det under retssagen indhentede responsum, som ingen af parterne bestrider rigtigheden af, er der ikke sædvane for, at en ansat med titlen »salgschef« i en lille butik som Alfs kan afgive en garanti om ægthed eller oprindelse. En »vicesalgschef« er *mindre* end en »salgschef«, og Bo kan derfor ikke forpligte Alf som sket i kraft af en stillingsfuldmagt. Hertil kommer, at ANTIBRAS udtaler, at ingen sædvane har fæstnet sig for andre betegnelser, hvilket kommer Ditte til skade, da det er hende, der skal påberåbe sig sædvanen som grundlag for stillingsfuldmagten.

Konklusion: Der foreligger ikke en sædvane, som begrunder en stillingsfuldmagt for Bo til at afgive den foreliggende garanti på Alfs vegne. Alf er derfor ikke bundet af garantien på dette grundlag. Da der er handlet uden for stillingsfuldmagten, er det uden betydning, om Ditte er i god eller ond tro.

3. Er Alf forpligtet af garantien ifølge reglerne om opdragsfuldmagt?
Alf har erklæret, at Bo i det konkrete tilfælde kunne give en oprindelsesgaranti for vasen. Dette er en opdragsfuldmagt som omtalt i AFTL § 18, dvs. en fuldmagt uden særlig tilværelse.

Baggrunden for, at Alf giver Bo denne fuldmagt, er imidlertid, at Clara ved hjælp af det falske »Certificate« har bevæget Alf til at tro, at afgivelse af en oprindelsesgaranti er mere eller mindre risikofri. Det nævnte »Certifikate« er falsk (i forhold til Igor Kempsky), men i forhold til Alf foreligger der svig fra Claras side, jf. AFTL § 30. Fuldmagtserklæringen fra Alf til Bo er dermed kun behæftet med en svag ugyldighedsgrund. Da erklæringens modtager – Bo – er i god tro om den af Clara udøvede svig, som han hverken kender eller burde kende til, er fuldmagtserklæringen bindende for Alf over for Bo – og dermed også over for Ditte.

Konklusion: Alf kan ikke komme igennem med, at § 18-fuldmagten til Bo er ugyldig, da svig er en svag ugyldighedsgrund, og den, til hvem erklæringen er rettet (Bo), er i god tro (og Ditte også er i god tro). Alf er dermed forpligtet af den garanti, Bo i kraft af § 18-fuldmagten har afgivet til Ditte på Alfs vegne. Alf skal således

betale en erstatning, der stiller Ditte, som om vasen hidrørte fra zar Nikolaj II's hof, dvs. 175.000 kr.

4. Er Alf forpligtet til at erstatte Ditte udgifterne på 444 kr.?

Ditte har haft udgifter på 444 kr. i forbindelse med aftalens indgåelse, og Alf bestrider ikke størrelsen af dette beløb. Alf bestrider imidlertid at skulle betale erstatning. Ovenfor under punkt 3 er det pålagt Alf at udrede en erstatning på 175.000 kr., så Ditte kan blive stillet økonomisk, som om den garanterede omstændighed forelå. Hvad enten vasen hidrørte fra zar Nikolaj II's hof eller ej, var Dittes udgifter til aftalens indgåelse de samme, og hun kan ikke – oveni den erstatning, der udløses af garantien – kræve sine udgifter erstattet. Efter omstændighederne kan dette udtrykkes på den måde, at man ikke på én og samme tid kan kræve erstatning for såvel positiv opfyldelsesinteresse som negativ kontraktsinteresse.

Konklusion: Ditte kan ikke få erstatning for de 444 kr., når hun får medhold i, at Alf er bundet af garantien.

Litteratur (pensum): *Lennart Lynge Andersen og Palle Bo Madsen:* Aftaler og mellemmænd, 5. udg. (2006) s. 112 ff., s. 122 ff., s. 138, s. 160 ff., s. 301 f., s. 303 ff., s. 328, s. 330, s. 337, s. 374 ff. og s. 397 f.

Opgave nr. 2: Erstatningsret

Stilladsarbejder Bent Birger var ansat hos Anders Andersen, som var eneejer af firmaet »Stilladser til alle«. Fredag den 11. november 2011 kl. 7 mødte Bent på arbejde, og Anders gav straks Bent besked om at køre hen til en adresse i Aarhus midtby, hvor der skulle opsættes et stillads, som skulle anvendes i forbindelse med pålægning af nyt tag på en etageejendom.

Bent kørte sammen med sin kollega Carl i Anders' lastbil. Bent og Carl medbragte lægter og plader mv., der skulle bruges til opsætning af stilladset. Straks ved ankomsten til arbejdsstedet begyndte Bent og Carl på arbejdet. Efter at have arbejdet hver for sig et stykke tid, bad Carl Bent om at komme og hjælpe med at holde en plade, som skulle sættes på plads. Bent forlod straks den del af stilladset, han arbejdede på i 2. sals højde, og glemte i skyndingen at give et beslag en ekstra efterspænding, sådan som det ellers var praksis.

Efter at have sat cirka halvdelen af stilladset op trængte Bent og Carl til en pause, og de satte sig derfor ind i Anders' lastbil og drak kaffe, spiste deres medbragte mad og hørte radio. Mens de sad der, lød der pludselig et kæmpe brag. Det viste sig senere, at den del af stilladset, som Bent havde arbejdet på, var styrtet ned pga. Bents forglemmelse med beslaget.

Stilladset faldt ovenpå Mona Mortensens Toyota, der holdt lovligt parkeret i gaden. Skaden på Toyotaen udgjorde 15.000 kr. Monas bil var ansvars- og kaskoforsikret uden selvrisiko i forsikringsselskabet Fuldsikring. Der skete ingen skade på stilladset.

Netop som stilladset faldt sammen, kom Orla Ovesen kørende på gaden i sin Citroën. Han nåede netop at se delene fra stilladset falde ned foran bilen og undveg over i den modsatte kørebane, hvor han ramte Per Pedersen, som kom kørende i sin Peugeot. Ved uheldet skete der skade på Orlas Citroën for 20.000 kr. Desuden ramte Orlas ansigt instrumentbrættet, hvorved Orlas fortænder blev slået ud. Orlas bil var ansvarsforsikret i forsikringsselskabet Medsikring. Orla havde – ligeledes i

forsikringsselskabet Medsikring – en ulykkesforsikring, som dækkede Orlas udgifter på 18.000 kr. til udbedring af tandskaden.

Pers Peugeot blev ved uheldet skadet for 25.000 kr. Bilen var ansvars- og kaskoforsikret uden selvrisiko i forsikringsselskabet Helsikring.

Hvorledes er parternes forsikrings- og erstatningsretlige stilling?

Løsningseksempel til opgave nr. 2: Erstatningsret

1. Skaden på Monas Toyota (15.000 kr.)
Monas bil er kaskoforsikret i forsikringsselskabet Fuldsikring. Fuldsikring erstatter skaden på bilen (15.000 kr.), og spørgsmålet er herefter, om Fuldsikring har regres mod en eller flere skadevoldere, jf. EAL § 22, stk. 1 (Lærebogen s. 455).

Det er den manglende ekstra efterspænding af beslaget, som bevirker, at stilladset styrter sammen. Bent har begået en fejl i forbindelse med opsætning af stilladset, idet han »i skyndingen [glemte] at give et beslag en ekstra efterspænding, sådan som det ellers var praksis«. Bents uagtsomhed må under de foreliggende omstændigheder anses for simpel. Bents ansvar for skaden på Monas bil bortfalder pga. den foreliggende kaskoforsikring, jf. EAL § 19, stk. 3 (Lærebogen s. 156 og 457 f.).

Bent er ansat hos Anders, og eftersom Bent har begået fejlen i tilknytning til udførelsen af sit arbejde, hæfter Anders som arbejdsgiver i henhold til DL 3-19-2 for de skader, Bent forvolder. Fuldsikring har regres mod Anders, jf. EAL § 22, stk. 1, jf. § 19, stk. 2, nr. 2, idet Anders ifalder ansvar i forbindelse med sin erhvervsmæssige virksomhed (Lærebogen s. 452 ff.).

2. Skaden på Orlas Citroën (20.000 kr.)
Bent er som arbejdstager som udgangspunkt erstatningsansvarlig for skaden på Orlas Citroën på culpagrundlag. Da bilen ikke er kaskoforsikret, er Bent ikke fritaget for ansvar i medfør af EAL § 19, stk. 3. Bents ansvar over for Orla bortfalder dog i henhold til EAL § 23, stk. 2, da den udviste uagtsomhed er simpel, og da Bent har en underordnet stilling. (Hvis Anders retter et regreskrav mod Bent, bortfalder Bents ansvar i medfør af EAL § 23, stk. 1) (Lærebogen s. 156 ff.).

Anders hæfter for Bents skadegørende handlinger i medfør af DL 3-19-2, jf. ovenfor under pkt. 1.

Skaden på Orlas bil opstår ved sammenstødet med Pers Peugeot. Da Orla har forårsaget uheldet ved sin undvigemanøvre, hvorimod Per blot er kommet kørende i sin egen kørebane, bortfalder Pers ansvar for skaden på Orlas Citroën, jf. FL § 103, stk. 2 (Lærebogen s. 220 f.).

3. Skaden på Orlas tænder (18.000 kr.)
Bent er som arbejdstager ansvarlig på culpagrundlag for personskaden på Orla. Anders hæfter over for Orla i medfør af DL 3-19-2.

Per er objektivt ansvarlig for de skader, som Peugeot'en forvolder, jf. FL § 103, stk. 1, jf. § 101, stk. 1. Der er ikke grundlag for at nedsætte Orlas krav eller lade det bortfalde helt, jf. FL § 103, stk. 1, jf. § 101, stk. 2, da der er tale om personskade (sml. ovenfor under pkt. 2) (Lærebogen s. 218 ff.). (Undvigemanøvren er ganske vist ikke ansvarsfritagende for Orla, jf. U 1998.1727 V, men Orlas skyldgrad kan ikke begrunde nedsættelse eller bortfald af kravet mod Pers ansvarsforsikring) (Lærebogen s. 201).

Orla har en ulykkesforsikring, som har karakter af en skadesforsikring, idet forsikringen dækker netop Orlas tab, dvs. tandlægeregningen. Orla kan herefter

ikke kumulere, men må søge tabet dækket hos Medsikring. EAL § 22, stk. 2, fører til, at Medsikring ikke har regres mod hverken Bent, Anders eller Pers ansvarsforsikringsselskab, Helsikring (Lærebogen s. 37 ff., 367 f., 456 f.).

4. Skaden på Pers Peugeot (25.000 kr.)

Pers bil er kaskoforsikret i forsikringsselskabet Helsikring., som erstatter skaden på bilen (25.000 kr.). Spørgsmålet er herefter, om Helsikring har regres mod en eller flere skadevoldere, jf. EAL § 22, stk. 1 (Lærebogen s. 455).

Som beskrevet ovenfor under pkt. 1 er Bent ansvarsfri, jf. EAL § 19, stk. 3, mens Anders' ansvar fastholdes, jf. EAL § 19, stk. 2, nr. 2.

Da skaden på Pers bil opstår som følge af et sammenstød, som Orla forårsager ved sin undvigemanøvre, er der ikke grundlag for nedsættelse/bortfald af Pers (Helsikrings) krav, jf. FL § 103, stk. 2. Helsikring (Pers kaskoforsikringsselskab) har dermed fuld regres mod Medsikring (Orlas ansvarsforsikringsselskab), jf. EAL § 22, stk. 1, jf. § 21, nr. 1, og FL § 108, stk. 1, jf. § 103, stk. 2 (Lærebogen s. 220 f.). EAL § 19 finder ikke anvendelse, da Orlas ansvar er omfattet af færdselsloven, jf. EAL § 21, nr. 1 (Lærebogen s. 455).

Da Anders og Orla er solidarisk ansvarlige for skaden på Pers bil, kommer EAL § 25 til anvendelse. Orla er dækket af en ansvarsforsikring, hvorimod Anders ikke er ansvarsforsikringsdækket. Forholdet er dermed omfattet af EAL § 25, stk. 2, 1. pkt. Bestemmelsens henvisning til bl.a. EAL § 19, stk. 2, herunder til § 19, stk. 2, nr. 2, indebærer, at Anders' regresansvar ikke nødvendigvis bortfalder, selv om Orla har en ansvarsforsikring. Tabet skal i det indbyrdes forhold mellem Orla (hans forsikringsselskab) og Anders fordeles i henhold til § 25, stk. 2, 2. pkt.

På den ene side har Orla forvoldt skaden ved en undvigemanøvre, som er nødvendiggjort af, at Anders' ansatte har handlet culpøst, hvilket taler for, at (hovedparten af) tabet skal bæres af Anders. På den anden side er Orla dækket af en lovpligtig ansvarsforsikring, hvilket taler for, at (hovedparten af) tabet skal bæres af Orla(s ansvarsforsikring). Det må formentlig antages, at tabet skal bæres fuldt ud af den lovpligtige ansvarsforsikring i Medsikring (Lærebogen s. 433 med note 9, og s. 436 ff.). Det er acceptabelt at nå frem til en ligedeling, blot EAL § 25, stk. 2, 2. pkt., samt de momenter, der taler for at placere tabet hos Anders henholdsvis hos Orla(s ansvarsforsikring Medsikring), ses.

»Lærebogen« er: *Bo von Eyben og Helle Isager:* Lærebog i erstatningsret, 7. udgave (2011).